

ÖZEL HUKUK

Anonim Şirketlerde Konu Dışı İşlemlerin Hukuki Niteliği*

Legal Nature of Non-Object Transactions in Joint Stock Companies

Muhammet Emin BİNGÖL**

ABSTRACT

Turkish Commercial Code (TCC) Article 371/II first regulates that acts done by the organs of the company shall be binding upon it even if those acts are not within the objects of the company, then it regulates that the company shall not be bound where such acts are outside the objects of the company, if it proves that the third party knew that the act was outside those objects or could not in view of the circumstances have been unaware of it.

The expressions contained in the both TCC art. 371/II and TCC art. 539/II should be understood in accordance with Turkish Civil Code art. 3/II. As it can be understood from the art. 371/II the transaction is valid, even if those transactions are not within the objects of the company.

The company will no longer be bound by the transaction after having filed a lawsuit in order not to be bound by the transaction and by proving the malice of the third person. Afterwards, in our opinion, the thought that this process could give the opportunity for confirmation again should not be accepted.

Keywords: joint stock company, non-object transaction, ultra vires, agency without authority, good faith

Giriş

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (eTTK) m. 137, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) tüzel kişilerin hak ehliyetine ilişkin düzenlemelerine bir sınırlama getirerek, ticaret şirketlerinin işletme konusu içerisinde kalmak şartıyla hak ehliyetine sahip olacağını hüküm altına almıştı. Bunun sonucu olarak konu dışındaki kalan işlemler yok sayılmaktaydı.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile doktrinde *ultra vires* ilkesine getirilen eleştiriler ve Avrupa Birliği'ndeki düzenlemeler dikkate alınarak bu ilke

* Makale gönderim tarihi: 06.11.2018. Makale kabul tarihi: 12.12.2018. Muhammet Emin Bingöl, "Anonim Şirketlerde Konu Dışı İşlemlerin Hukuki Niteliği", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 2018, s. 197-217.

** Arş. Gör., İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı İletişim: mebingol@medipol.edu.tr.

kaldırılmıştır. TTK m. 125 ve TTK m. 371/II'den anlaşılacağı üzere anonim şirketlerde eskiden söz konusu olan hak ehliyetinin işletme konusu ile sınırlı olması hali mevcut düzen açısından geçerliliğini yitirmiştir. TTK m. 371/II hükmünde kural olarak konu dışı işlemle şirketin bağlı olduğu hüküm altına alındıktan sonra, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilmesi halinde, şirketin işlemle bağlı olmaktan kurtulabileceği hüküm altına alınmıştır.

Bu çalışma kapsamında şirketi temsile yetkili kişiler tarafından işletme konusu dışında yapılan işlemlerin hukuki niteliği ele alınmaktadır. Bu kapsamda öncelikle işletme konusu kavramı açıklanacak, daha sonra anonim şirketin hak ve fiil ehliyetinden bahsedilecektir. Daha sonra işletme konusu dışında işlem yapıldığında söz konusu işlemin geçersiz olduğu hallerde, geçersizliğin hukuki niteliği ve sonuçları açıklanacaktır.

I. Anonim Şirketler Hukukunda İşletme Konusu Kavramı

A. Genel olarak

İşletme konusu, ticaret şirketlerinin amaçlarına ulaşmak üzere faaliyet gösterdikleri ve şirket sözleşmesinde de yer alması zorunlu olan faaliyet alanıdır¹. Başka bir ifadeyle, ortak amacın gerçekleştirilebilmesi için şirketin somut olarak faaliyette bulunduğu iş koluna, işletme konusu denilmektedir².

Anonim şirketin kurulması esnasında kurucular, şirketin hangi iş kolunda faaliyet göstereceğini belirleyip, bu hususu esas sözleşmeye yazmak zorundadır. Zira işletme konusu anonim şirket esas sözleşmesinin zorunlu unsurlarından biridir (TTK m. 339/II-b)³. Bu anlamda kurucular belirleme yaparken yalnızca bir iş kolu belirlemek zorunda değildir. Birden fazla ve birbirinden uyumsuz iş kolları da işletme konusu olarak esas sözleşmeye yazılabilir⁴.

Kanun koyucunun “işletme konusu” kavramını kullanmayı tercih etmiş olması, ticaret şirketlerinin tamamının ticari işletme işletmek zorunda olduğu anlamına gelmemektedir. Her ne kadar adi kommandit ve kollektif şirketler açısından ticari işletme işletilmesi zorunluluğu öngörülmüş olsa da, anonim ve limited şirketler açısından ticari işletme işletmek zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu yüzden bu şirketler bir ticari işletme işletebilecekleri gibi, yavru bir şirket kurarak ya da başka bir şirkete iştirak ederek de faaliyetlerini yeri-

1 Sevilay Uzunallı, *Anonim Şirket İşletme Konusu*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 10 vd.

2 Hüseyin Ülgen, “Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti”, *Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan*, İstanbul, 2000, s. 1285.

3 Diğer ticaret şirketleri açısından da işletme konusunun esas sözleşmeye yazılması hususunda bkz. TTK m. 213/I-d, TTK m. 305, TTK m. 567 ve 576/I-b, Koop. K. m. 3/I.

4 Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 4. Baskı, İstanbul, 1989, s. 39.

ne getirebilirler⁵. Dolayısıyla “işletme konusu” kavramından, ticari işletmeye hasredilmiş bir anlam çıkarılmamalı; işletme konusu kavramı şirketin faaliyet konusu şeklinde anlaşılmalıdır.

Esas sözleşmeye yazılacak olan işletme konusunun esaslı noktalarının belirtilmiş ve tanımlanmış olması gerekmektedir (TTK m. 339/I-b). Esaslı noktaların belirtilmesinden kasıt, şirketin faaliyetlerinin yoğunlaşacağı noktaların anlaşılabilir şekilde somutlaştırılmasıdır⁶. Yine yalnızca ticaret, üretim gibi ibarelerin gösterilmesi yeterli değildir, şirketin faaliyet konusunu ortaya koyan ayırıcı niteliklerin de ortaya konması gerekmektedir⁷.

Esas sözleşmeye yazılan işletme konusu gerek eTTK döneminde⁸ gerekse TTK döneminde doktrinde geniş yorumlanmış ve bu anlamda yalnızca esas sözleşmede yazılan işletme konusu ile doğrudan ilgili ya da şirkete yarar sağlayan nitelikte olan işlemler değil, işletme konusuna dolayısıyla da bağlanabilen hususların da konu kapsamında yer aldığı ifade edilmiştir⁹. Zira yapılan işletme konusu içinde kalması halinde şirket üçüncü kişi ile yapılan işlemle bağlı olacak ve bu anlamda üçüncü kişi ile işlem güvenliği korunmuş olacaktır¹⁰. Yine TTK'nın *ultra vires* ilkesine yaklaşımı düşünüldüğünde, şirketi temsile yetkili olan kişilerin yaptığı işlemlerin şirketi bağlayacağına üçüncü kişilerin güvenmesi hedeflenmiştir¹¹. Bu yüzden doğrudan şirket esas sözleşmesinde yazılı olan konunun kapsamında yer alması da, işletmenin faaliyetlerinin icra edilmesine yardımcı olan ve bu yüzden işletme konusuna dolayısıyla da bağlanabilen hususlar da işletme konusu kapsamında yer alacaktır¹². Bizim de katıl-

5 Uzunalli, s. 6.

6 Uzunalli, s. 33.

7 İsmail Kırcı; Feyzan Hayal Şehirli Çelik; Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu*, Cilt 1, Ankara, 2013, s. 301.

8 eTTK döneminde işletme konusu, şirketin hak ehliyetinin sınırları oluşturduğu için uygulamada şirket kurulurken esas sözleşmeye birçok konu yazılmakta ve hatta amaç ile konunun yanında, şirketin yapabileceği işlemler de yazılmaktaydı.

9 Ülgen, s. 1286; Burçak Yıldız, “Şirketlerin Ehliyetine İlişkin Özellik Arz Eden Bazı Hukuki İşlemler ve Sözleşmeler”, *Ankara Barosu Dergisi*, S 2, 2006, s. 57 vd. Kırcı, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 640; Alihan Aydın, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırları Ve Temsil Yetkisinin/Gücünün Kötüye Kullanılması Sorunu”, *BATİDER*, C XXX, S 1, 2014, s. 154.

10 Aydın, s. 154.

11 Kırcı, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 640.

12 Doktrinde herhangi bir işlemin işletme konusuna bağlanması için çeşitli kustaşlar öngörülmüştür. İşlemin işletme konusuna girebilmesi için ilk olarak aralarında amaçsal bir bağlantının bulunması gerekmektedir. İkinci olarak işlemin şirkete menfaat sağlayıp sağlamamasıdır. Bu hususta bakınız, Yıldız, *Özellikli İşlemler*, s. 58-59; Sıtkı Akyazan, “Türk Ticaret Kanununun 137. Maddesinin Anlamı ve Kapsamı Üzerine Bir İnceleme”, *BATİDER*, C 7, S 4, 1974, s. 832.

dığımız görüşe göre, bir işlemin işletme konusuna girip girmediği hususunda tereddüt doğması halinde, işlemin işletme konusu içerisinde yer aldığı kabul edilmesi gerekmektedir¹³. Zira Kanun'un işlem güvenliğini ve üçüncü kişileri koruma hedefi bu tarz bir yoruma daha elverişlidir.

B. İşletme Konusu Bağlamında Anonim Şirketlerin Hak ve Fiil Ehliyeti

1. Hak Ehliyeti

TMK m. 48'e göre, "tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler." Hükümden de açıkça anlaşılacağı üzere, tüzel kişiler yalnızca insana özgü olanlar dışında tüm haklara sahip olabilir ve her türlü borç altına girebilir¹⁴.

eTTK m. 137, TMK'nın tüzel kişilerin hak ehliyetine ilişkin düzenlemelerine bir sınırlama getirerek, ticaret şirketlerinin işletme konusu içerisinde kalmak şartıyla hak ehliyetine sahip olacağını hüküm altına almıştı. Bunun sonucu olarak konu dışında kalan işlemler yok sayılmaktaydı¹⁵. TTK ile doktrinde *ultra vires* ilkesine getirilen eleştiriler ve Avrupa Birliği'ndeki düzenlemeler dikkate alınarak bu ilke kaldırılmıştır¹⁶. TTK m. 125/II'ye göre, "*ticaret şirketlerinin*

13 İsmail Kırca, "Bankacılık İşlemleri-Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırlandırılması", *Banka Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar*, Ankara 2007, s. 270. Aksi yönde bkz. Uzunallı, s. 64.

14 Bu anlamda doktrinde tüzel kişilerin hak ehliyetinin amaçlarıyla sınırlı olduğu ifade edilmektedir. Tahsis teorisi olarak da anılan bu görüşe göre, amaç unsuru tüzel kişinin en önemli ve olmazsa olmaz unsurudur. Dolayısıyla tüzel kişinin amacı, hak ehliyetinin doğal sınırını oluşturmaktadır. Bkz. Aytekin Ataay, *Medeni Hukukun Genel Teorisi*, 2. Baskı, İstanbul, 1971, s. 230; Bilge Öztan, *Tüzel Kişiler*, Ankara, Turhan Kitapevi, 1994, s. 29; Hıfız Veldet Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku Cilt I-Şahsın Hukuku*, 6. Baskı, İstanbul, Nurgök Matbaası, 1963, s. 182; Ergun Özsunay, *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, 4. Baskı, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, s. 65; Rona Serozan, *Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku*, 7. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 503. Bu görüşün karşısında yer alan genellik teorisine göre, tüzel kişilerin hak ehliyetleri TMK m. 48 bağlamında sınırsızdır. Tüzel kişilerin hak ehliyetlerinin sınırını sadece yaradılış gereği insana özgü olan hak ve borçlar çizmektedir. Bu görüş için bkz. Teoman Akünel, *Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler*, 2. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 1995, s. 40; Ülgen, s. 1284; Mustafa Dural/Tufan Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 13. Baskı, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2013, s. 247-248.

15 *Ultra vires*'e ilişkin hem Türk ve hem karşılaştırmalı hukuk açısından birçokları yerine bkz. Gizem Alper, *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 5 vd.; Sibel Hacımahmutoglu, *Anonim Ortaklıkta Ultra Vires Doktrini ve Ortaklığı Bağlamaya Yetkili Organın Yetkilerinin Sınırlanmaması*, Ankara, BTHAE Yayınları, 2016, s. 3 vd.

16 *Ultra vires*'i kaldıran TTK m. 125'in gerekçesi şu şekildedir: "*Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesinde öngörülmüş bulunan ve tüm ticaret şirketleri için geçerli olan ultra vires ilkesini, AET'nin 68/151 sayılı şirketlere ilişkin Birinci Yönergesinin ilgili hükmünü dikkate alarak kaldırmıştır. Ticaret şirketleri Türk Medeni Kanununun 48 inci maddesi çerçevesinde haklardan yararlanabilecek, borçlar üstlenebileceklerdir. 371 inci maddenin ikinci fıkrasında olduğu gibi Tasarımın bazı hükümlerinde, işletme konusu dışında yapılan işlemlerin hukukî sonuçları özel olarak düzenlenmiştir.*" Yine TTK'nın genel gerekçesinde de şu ifadeler

Türk Medeni Kanunu'nun 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabileceği ve borçları üstlenebilirler. Bu konudaki kanuni istisnaların saklıdır.”

TTK m. 125/II hükmü ve anonim şirketlerde temsili düzenleyen TTK m. 371/II hükmü birlikte değerlendirilmelidir. Hükme göre, “*temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğer ki üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından tek başına yeterli değildir.*” Söz konusu her iki hüküm de esas olarak alınan 68/151 sayılı Birinci Yönerge¹⁷ m. 9 ve bu yönergenin yerine geçen 2009/101 sayılı Yönerge¹⁸ m. 10/I ve bu 2009/101 sayılı Yönerge'nin de yerine 2017/1132 sayılı Yönerge¹⁹ m. 9/I ile uyumludur. Yönergeye göre, şirket organlarınca yapılan işlemler şirket konusu dışında kalsalar bile şirketi bağlar. Ancak üye devletler, şirket konusu dışında yapılan işlemlerin, üçüncü kişinin işlemin konu dışında olduğunu bildiğinin veya bilmemesinin mümkün olmadığını ispatlanması halinde, şirketi bağlamayacağına ilişkin düzenlemeler öngörebilir. Bu anlamda şirket esas sözleşmesinin ilan edilmesi yeterli delil sayılmayacaktır.

TTK m. 125, TTK m. 371/II ve AB düzenlemelerinden anlaşılacağı üzere,

yer almaktadır: “6762 sayılı Kanun, ticaret şirketlerinin, şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusunun çerçevesi içinde kalmak şartıyla, hak iktisap edebilecekleri ve borç yüklenebilecekleri ilkesel hükmünü içeriyordu. Bu hüküm uyarınca, işletme konusu dışında ticaret şirketleri hak ehliyetini haiz değildi; işletme konusu dışında yapılan işlemler ultra vires olduğu için yok sayılıyordu. Türk hukukuna 6762 sayılı Kanun ile giren, ticaret şirketleri hukukuna hâkim olan bu temel kural, Türk ticaret ve medeni hukuk öğretilerinde eleştiriliyordu. Hatta bazıları ultra vires'i geçmiş yıllarda kalan merkezî planlama anlayışı ile bağlantılı görüyordu. AET 1968 tarihli ve 68/54 sayılı, şirketlere ilişkin birinci yönergesinde, AET'ye üye ülkelerin ultra vires kuralını kanunlarından çıkarmalarını öngörüyordu. Yönerge, bu hükmü ile üçüncü kişileri korumayı amaçlıyordu. Temsile yetkili kişilerin, şirket adına yaptıkları işlemlerin şirketi bağlayacağına üçüncü kişilerin güvenmelerinin sağlanması, işlem ve pazar güvenliği için şarttı. Bir taraftan hep gündemde bulunan eleştiriler, diğer taraftan AET'nin yönergesi dikkate alınarak ultra vires hükmüne Tasarıda yer verilmemiştir. İlkenin kaldırılması sebebiyle, şirketin işletme konusu dışında yapacağı işlemlerin sonuçları, Tasarıda üçüncü kişinin iyiniyeti çerçevesinde düzenlenmiştir.”

- 17 First Council Directive 68/151/EEC of March 9 1968 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, with a view to making such safeguards equivalent throughout the Community.
- 18 Directive 2009/101/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 on coordination of safeguards which, for the protection of the interest of members and third parties, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 48 of the Treaty, with a view to making such safeguards equivalent.
- 19 DIRECTIVE (EU) 2017/1132 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law.

anonim şirketlerde eskiden söz konusu olan hak ehliyetinin işletme konusu ile sınırlı olması hali mevcut düzen açısından geçerliliğini yitirmiştir²⁰. Anonim şirketlerin temsiline ilişkin TTK m. 371/I hükmüne göre, temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Hükümde geçen “şirketin amacına ve işletme konusuna giren” ibaresi şirketin hak ehliyetini sınırlayıcı niteliği haiz değildir. Yalnızca temsile yetkili olan kişilerin iç temsil yetkisini düzenleyen bir hüküm niteliğindedir²¹. Dolayısıyla temsile yetkili olan kişilerin bu sınırlandırmaya uymamaları halinde bir zarar doğmuşsa şirket zararların karşılanması için, bu kişilere rücu edebilecektir. Nitekim hükmün ikinci cümlesi de bu hususu doğrulamaktadır. Hükme göre, “kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır.” Yine benzer şekilde TTK m. 374²² hükmü de yönetim kurulunun iç temsil yetkisine ilişkin bir hükümdür ve işletme konusunun bu anlamda şirketin hak ehliyetini sınırlandırıcı bir özelliği bulunmamaktadır²³.

2. Fiil Ehliyeti

TMK m. 49’a göre, tüzel kişiler kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla birlikte fiil ehliyetini kazanacaktır. Yani tüzel kişiler ancak kanuni organların teşekkülü ile fiil ehliyetini kazanacaktır. Anonim şirketler açısından hak ve fiil ehliyetinin kazanılma anı aynıdır²⁴. Zira anonim şirketler kurulurken esas sözleşmede ilk yönetim kurulu üyelerinin belirtilmesi gereklidir (TTK m. 339/III). Yine şirketin kurucuları diğer zorunlu organ olan genel kurulu oluşturduğu için, şirket tescil anında yani hak ehliyetini kazandığı anda fiil ehliyetini de kazanmış olacaktır.

20 Tüzel kişilerin hak ehliyetine ilişkin tahsis teorisinin kabul edilmesi halinde, en nihayetinde anonim şirketin hak ehliyetinin amacıyla sınırlı olduğu sonucuna ulaşılabilecektir. Ancak kanaatimizce *ultra vires* kaldırılmasıyla birlikte anonim şirketler açısından bu şekilde bir hak ehliyeti sınırlandırılmasından bahsedilmesi mümkün değildir. Zira kanun koyucu anonim şirketlerde üçüncü kişi ve işlem güvenliğini korumak amacıyla sınırsız hak ehliyetini kabul etmiştir. Ayrıca hak ehliyeti sınırlamasının doğrudan Kanun hükmüyle getirilmesi gerekmekte; kıyas yoluyla hak ehliyetinin kısıtlandığı sonucuna ulaşılmaması yerinde değildir.

21 Aydın, s. 153; Burçak Yıldız, “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği”, *BA-TİDER*, C 28, S 3, 2011, s. 115-116.

22 “Yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir.”

23 Aydın, s. 153.

24 Dural, Ögüz, s. 249. Ayrıca *Helvacı*’ya göre, tüzel kişiler açısından hak ve fiil ehliyeti ayrımı yapılmasına gerek yoktur. Zira tüzel kişiler yalnızca tam fiil ehliyetli olabilecekleri için, hak ehliyetinin kapsamı ve fiil ehliyetinin kapsamı arasında bir fark olmayacaktır. *Helvacı*, s. 62, dpn, 275.

Tüzel kişiler hak ehliyetleri çerçevesinde tam bir fiil ehliyetine sahiptir²⁵. Organları aracılığıyla fiil ehliyetini kullanan tüzel kişinin fiil ehliyetinin sınırını hak ehliyeti oluşturur²⁶. Dolayısıyla tüzel kişinin hak ehliyetinin olmadığı hallerde fiil ehliyeti de bulunmamaktadır²⁷.

Doktrinde bir görüş, *ultra vires* ilkesin tam olarak kaldırılmadığının, eskiden hak ehliyeti sınırlaması söz konusu iken TTK m. 371 ve m. 374 hükümleri ile birlikte anonim şirketler açısından bir fiil ehliyeti sınırlamasından bahsedileceğini ifade etmektedir²⁸. Ancak biz bu fikre katılmamaktayız²⁹. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere tüzel kişiler açısından hak ve fiil ehliyeti tam olarak örtüşmektedir³⁰. Hak ehliyeti sınırlandırılması söz konusu olmadan fiil ehliyetinin sınırlandırılmasından bahsedilmesi mümkün değildir. Ayrıca TTK m. 371/II hükmünde de belirtildiği üzere, işletme konusu dışında yapılan bir işlemle kural olarak şirket bağlıdır. Oysa fiil ehliyeti sınırlandırılması, kişinin hak ve borçlara ehil olma hakkı varken, kendi fiilleriyle hak ve borç sahibi olamaması anlamına gelmektedir. Daha önce de belirttiğimiz üzere, 371/I ve 374 hükümleri ehliyet sınırlamasına ilişkin hükümler değil, temsile yetkili olan kişilerin iç temsilde yetki sınırlarını belirleyici niteliği haizdir. Yine aşağıda daha detaylı olarak incelenecek TTK m. 371/II hükmünde ise kural olarak konu dışı işlemler ile şirketin bağlı olduğu düzenlenmiş; dolayısıyla şirketin fiil ehliyeti işletme konusu ile sınırlandırılmamıştır. Konu dışı işlem ile belirli bazı hallerde şirketin bağlı olmaması da, şirketin o işlemi yapmaya ehil olmadığı anlamına gelmez. Yalnızca bu hallerde şirkete işletme konusuna aykırılığın hem temsile yetkili şirket organlarına hem de üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilme imkânı tanınmıştır.

C. TTK'da İşletme Konusuna Bağlanan Sonuçlar

25 M. Kemal Oğuzman; Özer Selici; Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 16. Baskı, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2016, s. 285.

26 Dural, *Öğüz*, s. 256.

27 *Serozan* da tüzel kişilerin fiil ehliyeti açısından gerçek kişilerde olduğu gibi ara bir formun olmadığını yani tüzel kişilerin sınırlı ehliyetsizliğinden bahsedilemeyeceğini; tüzel kişiler açısından yalnızca tam ehliyet ya da tam ehliyetsizlikten bahsedileceğini ifade etmiştir. Ancak yazar tüzel kişilerin hak ehliyetlerinin amaçları (konuları) ile sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Bkz. *Serozan*, s. 503.

28 Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, 8. Baskı, İstanbul, 2017, s. 213; Alper, s. 76-79; *Kendigelen* de eTTK döneminde AB yönergesinin ilgili maddelerine ilişkin yazdığı eserinde, bu şekilde bir düzenlemenin mevcut Kanun sistemine alınması halinde, fiil ehliyeti sınırlandırılmasının söz konusu olacağını ifade etmiştir. Bkz. Abuzer Kendigelen, "Avrupa Birliği Konseyi'nin Şirketler Hukukuna İlişkin 9 Mart 1968 Tarihli Birinci Yönergesi", *Makalelerim, Cilt I: 1986-2001*, İstanbul, Ankan Yayıncılık, 2006, s. 522.

29 Aynı yönde bkz. Aydın, s. 158, dpn. 58; Uzunallı, s. 122-123.

30 *Dural, Öğüz* de TTK m. 371 uyarınca konu dışı işlemlerin şirkete bağlamayabileceğini belirttikten sonra bu durumun anonim şirketler açısından bir fiil ehliyeti sınırlaması olmadığını belirtmiştir. Bkz. *Dural, Öğüz*, s. 248 ve 256.

Her ne kadar anonim şirketlerin hak ehliyeti artık işletme konularıyla sınırlı olmasa da, Kanun'da yine de işletme konusuna bazı sonuçlar bağlanmış-
tır. İşletme konusunun esas sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir (TTK m.
339/II-b). Yine işletme konusunun değiştirilmesi amacıyla esas sözleşmesinin
değiştirilmesi için ağırlaştırılmış nisaplar öngörülmüştür. Anonim şirketin iş-
letme konusunun tamamen değiştirilmesi için, sermayenin en az %75'ini oluş-
turan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oyları gerekmektedir (TTK
m. 421/III).

TTK m. 125, m. 371/I ve m. 374 hükümleri ile birlikte işletme konusunun
önem arz ettiği en önemli husus, temsil ve yönetimde görevli olanların iç tem-
sil yetkisinin sınırını oluşturmasıdır. Bu anlamda yönetim ve temsil organı çi-
zilen bu sınıra riayet etmezse, ortaya çıkan zarardan dolayı kendilerine rücu
edilebilecektir³¹. Yoksa daha önce de belirttiğimiz üzere Kanun'da işletme ko-
nusuna fiil ehliyetini sınırlandırıcı bir sonuç bağlanmamıştır.

TTK m. 43'e göre, anonim şirketlerde ticaret unvanının çekirdek kısmının
şirketin işletme konusu ile şirketin türünü gösteren kelimelerden oluşturulma-
sı gerekmektedir.

TTK m. 210/III'e göre, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlem-
lerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulun-
duğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında, özel kanunlardaki hükümler saklı
kalmak kaydıyla, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca, bu tür işlem, hazırlık veya
faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açılabilir. Yine
TTK m. 529/I-b'ye göre, işletme konusunun gerçekleşmesi ya da gerçekleşme-
sinin imkânsız hale gelmesi halinde şirket sona erer.

İşletme konusu, şirket yönetim kurulu üyelerinin faaliyetlerinin rekabet ya-
sağını ihlal edici nitelik taşıyıp taşımadığının tespiti açısından da önem arz
eder. TTK m. 396/I'e göre, yönetim kurulu üyelerinin genel kurulun iznini al-
maksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi
veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlemlerle uğraşan bir şir-
kete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez³².

Yine TTK işletme konusuna, kuruluşun sonra devralma halinde de sonuç
bağlamıştır. TTK m. 356'ya göre, şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde ser-
mayenin onda birini aşan bedelle bir aynın veya bir işletmenin devralınması
veya kiralanması için genel kurulun onayı ve ticaret siciline tescil gerekmekte-

31 Aydın, s. 153.

32 Rekabet yasağının ihlal edilip edilmediği tespit edilirken işletme konusunun dar yorumlanması
ve yalnızca şirketin fiili olarak uğraştığı işler şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bkz. Fatih
Aydoğan, Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005, s. 40.

dir. Ancak, şirketin işletme konusunu oluşturan veya cebri icra yoluyla iktisap edilen ayın ve işletmeler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

İşletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerde kamu tüzel kişilerine şirketin yönetim kurulunda temsilci bulundurma hakkı verilebilir. Ancak bu şekilde bir atama yapılabilmesi için esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmalıdır (TTK m. 334/I). Son olarak belirtilmelidir ki, bağlam hükümlerinin uygulandığı anonim şirketlerde, nama yazılı payların devrine ilişkin onay talebi önemli bir sebep ileri sürülerek reddedilebilir. Bu önemli sebeplerden biri de şirketin işletme konusu olarak belirlenmiştir (TTK m. 493/II).

II. Anonim Şirketlerde Konu Dışı İşlem Yapılması

A. Kural: Konu Dışı İşlemin Şirketi Bağlaması

TTK m. 371/II hükmünde, temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemlerin de şirketi bağlayacağı ifade edilmiştir. 2009/101 sayılı AB yönergesinde getirilen esasa uygun olarak, işletme konusu dışında yapılan işlemlerin de şirketi bağlayacağı ilke olarak benimsenmiştir³³. Bu hükümle üçüncü kişilerin korunması amaçlanmıştır. Üçüncü kişilerin korunması gereken hallerde, yapılan işlem şirketin menfaatine uygun olmasa bile, işletme konusu dışında yapılan işlem şirketi bağlayacaktır³⁴.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, TTK'nın 371/I ve 374 hükümleri, iç temsil yetkisinin sınırlarını ve kapsamını belirleyici niteliği haizdir. Bu yüzden işletme konusu, dış temsil yetkisi açısından kural olarak bir sınır olarak nitelendirilmemelidir. Yine önemi sebebiyle tekrar ifade edilmelidir ki, söz konusu hükümler anonim şirketlerin fiil ehliyetini de işletme konusu ile sınırlandırmamaktadır. Dolayısıyla kural olarak anonim şirketleri temsile yetkili olanların dış temsil yetkisi sınırsızdır.

Bu kapsamda aşağıda daha detaylı olarak inceleyeceğimiz bir hususu da açıklamakta fayda vardır: Temsilci tarafından iç temsil yetkisine riayet edilmemesi sebebiyle 371/II hükmünün bir yetkisiz temsil hali olduğunu ifade etmek de yerinde değildir. Zira doktrinde haklı olarak belirtildiği üzere, temsil yetkisi aşılmış olsa dahi kanunun açıkça iyiniyetli üçüncü kişiyi koruyup işlemi geçerli saydığı hallerde artık yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanması mümkün değildir³⁵. Zaten hüküm açıkça kural olarak işletme konusu dışında işlemlerin de şirketi bağlayacağını belirtmiştir. Buna karşılık yetkisiz temsil halinde yapılan işlem, askıda hükümsüzdür.

33 Aynı düzenleme 2017/1132 sayılı Yönergede de bulunmaktadır.

34 Uzunalli, s. 123.

35 Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme*, 7. Baskı, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2017, s. 720.

B. İstisna: Konu Dışı İşlemlerin Şirketi Bağlamaması

1. TTK m. 371/II ve m. 539/II Kapsamında Şartları

TTK m. 371/II hükmünde kural olarak konu dışı işlemle şirketin bağlı olduğu hüküm altına alındıktan sonra, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilmesi halinde, şirketin işlemle bağlı olmaktan kurtulabileceği hüküm altına alınmıştır. 2009/101 sayılı AB Yönergesi taraf devletlerine kanunlarında bu şekilde bir düzenleme yapma imkânı tanımış ve kanun koyucu da bu şekilde bir düzenlemeyi tercih etmiştir³⁶.

Şirketin işletme konusu dışında kalan bir işlemle bağlı olmamasının şartlarına geçmeden belirtilmelidir ki, kanun koyucu temsile ilişkin TTK m. 371/II ve tasfiyeye ilişkin TTK m. 539/II hükümlerinde farklı ifadelere yer vermiştir. TTK m. 371/II hükmünde “bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu” ifadesi kullanılmışken; TTK m. 539/II’de “bildiği veya halin gereğinden bilmemesinin mümkün olmaması” ifadesi kullanılmıştır. Hükümlere esas teşkil eden 2009/101 sayılı AB Yönergesi’nin 10. maddesinde ise, “bilmesi ya da koşullar açısından bilmemesinin mümkün olmaması” ifadesi kullanılmıştır. Görüldüğü üzere, esasen Yönerge’ye uygun olan düzenleme TTK m. 539/II düzenlemesidir³⁷. Ancak mevcut durum açısından TTK m. 371/II düzenlemesini göz ardı etmek mümkün değildir. Dolayısıyla incelememiz TTK m. 371/II hükmünün lafzının çerçevesinde ve fakat m. 539/II ile Yönerge’nin ilgili hükmü de dikkate alınarak yapılacaktır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki işletme konusu dışında yapılan bir işlemin şirketi bağlayıp bağlamayacağı şeklinde bir tartışmanın yapılabilmesi için, işlemin şirketi temsile yetkili bir kişi tarafından yapılması gerekmektedir. Nitekim hükümde de açıkça “temsile yetkili olanların” ifadesi kullanılmıştır.

Şirketin temsile yetkili olanlar tarafından yapılan bir işlemle bağlı olmaktan kurtulabilmesi için, üçüncü kişinin işlemin şirketin konusu dışında olduğunu bildiği veya durumu gereğinden bilebilecek durumda olduğunu ispat etmesi gerekmektedir. Doktrinde hükümde geçen “bilme ve durumun gereğinden bilebilecek olma” ifadesinin nasıl anlaşılması gerektiğine ilişkin birçok görüş ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre, söz konusu yönergede konu dışı işlemi yapacak organın be-

³⁶ Aynı düzenleme 2017/1132 sayılı Yönergede de bulunmaktadır.

³⁷ Öğretide aynı kaynaktan esinlenen iki hükümde farklı ifadelerin kullanılması eleştirilmiştir. Bkz. Abuzer Kendigelen, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, 12 Levha Yayıncılık, 2016, s. 263; Kirca, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 641, dpn. 676; Aydın, s. 154.

lirlenmemiş, yönerge açısından önemli olan hususun, söz konusu organın şirketi temsile yetkili olup olmadığıdır³⁸. Bu anlamda Türk Hukuku açısından faaliyet halindeki bir şirketin temsil organı yönetim kurulu, tasfiye halindeki bir şirketin temsil organı ise tasfiye memurlarıdır. Her iki hüküm açısından getirilen düzen aynı kaynaktan alındığı için, kullanılan ifade farklılıkları bilinçli bir tercihin ürünü değil, kanun koyucunun özensizliğinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla hüküm, Yönerge ve TTK m. 539/II'de geçen şekilde, yani “bilme veya bilmemenin mümkün olmaması” şeklinde anlaşılmalıdır³⁹. Yine bu görüşe göre, hükümde geçen ifadeler TMK m. 3/II'de geçen “durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse” genişliğinde de yorumlanmamalıdır. Üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmadığı araştırılıysa doğrudan iyiniyete yapılacak bir atıfla yetinilecekti. “Halin icabına göre bilmemesinin mümkün olmaması” ifadesiyle iyiniyetten farklı bir özen ölçüsü yaratılmak istenmiş ve bu özen ölçüsünde de üçüncü kişinin hafif ihmali dışlanmıştır⁴⁰. Dolayısıyla şirketin konu dışı işlemle bağlı olmaması için üçüncü kişinin en azından ağır ihmalinin var olması gerekmektedir. Son olarak bu görüşe göre, esas sözleşmenin ilan edilmesinin tek başına üçüncü kişiyi bilgi sahibi yapacağının kabul edilmeyişi de bu görüşü destekleyici niteliktedir⁴¹.

Doktrinde yine Yönerge ve TTK m. 539/II hükmünde geçen ifadeleri esas alan bir diğer görüşe göre, şirketin konu dışı işlemle bağlı olmaması için ispatlanması gereken husus, üçüncü kişinin müspet vukufudur⁴².

Bu hususta ileri sürülen son görüş ise, TTK m. 371/II hükmünde geçen ifadenin TMK m. 3/II şeklinde anlaşılması gerektiği yönündedir⁴³. Yani şirket, üçüncü kişinin durumun gereklerinden kendisinden beklenen özeni göstermediğinin ispat etmesi suretiyle de işlemle bağlı olmaktan kurtulabilecektir. Bu görüşü savunan yazarlardan *Kırca*'ya göre, Yönerge hükmü ve TTK m. 539/II hükmü de TMK m. 3/II paralelinde anlaşılması gerekmektedir. Ancak *ultra vires* ilkesinin üçüncü kişiyi koruma amacıyla kaldırıldığı hususu da göz önünde

38 Aydın, s. 155.

39 Aydın, s. 155.

40 Aydın, s. 156.

41 Aydın, s. 156.

42 Yıldız, s. 125-126. TTK m. 371/II ve m. 539/II hükümleri henüz söz konusu değilken Yönerge'nin ilgili maddelerine ilişkin yaptığı bir incelemede *Kendigelen*, “bilme veya halin icabından bilmemesinin mümkün olmaması” ifadelerinin müspet vukufu çağrıştırdığını ifade etmektedir. Bkz. *Kendigelen*, *Yönerge*, s. 519. *Uzunallı*, söz konusu tartışmaya ilişkin müspet vukufun ispat edilmesi gerektiğini ifade ettikten sonra kötüniyet ifadesine de yer vermiştir. Bkz. *Uzunallı*, s. 116.

43 *Kırca*, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 640-641; Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, Nr. 12-84; *Kırca*, *Ehliyet*, dñn. 11; Alper, 156. Yine TTK m. 371/II'de geçen ifadenin kötüniyeti anımsattığı yönünde bkz. *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 263.

bulundurularak, en azından üçüncü kişinin hafif ihmalinin göz ardı edilmesi gerekmektedir⁴⁴.

Kanaatimizce gerek TTK m. 371/II hükmünde geçen ifade gerekse TTK m. 539/II ve Yönerge'de geçen ifadeler TMK m. 3/II'e uygun bir şekilde anlaşılmalıdır. Zira temsile ilişkin genel hükümlerde yer alan temsil yetkisinin sona ermesine ilişkin TBK m. 45'te açıkça "bilmeme" ifadesi geçmesine rağmen, doktrinde haklı olarak TMK m. 3/II hükmünün uygulanması gerektiği, TMK m. 3/II hükmünden ayrılmak için haklı bir gerekçe olmadığı ifade edilmiştir⁴⁵. Söz konusu TTK m. 371/II hükmü de temsile ilişkin bir hüküm olduğu için genel hükümlere uygun bir yorum yapmak gerekmektedir. Yine hükümde geçen "bilme veya durumun gereklerinden bilebilecek olma" ifadesi TMK m. 3/II hükmüne çok benzemektedir. Durumun gereklerinden ifadesinin aslında "gerekli özeni göstermeyen kimse" ifadesini de içinde barındıran bir niteliğe sahip olduğu kabul edilmelidir. Zira kanun koyucunun TMK m. 3/II hükmüne bu kadar benzer ifadeler kullanıp; TMK m. 3/II'den farklı bir durum ortaya çıkarmaya çalıştığını ifade etmek kanaatimizce yerinde değildir. Yine esas sözleşmenin ilan edilmesinin tek başına ispat için yeterli olmayacağına ilişkin hüküm de kanun koyucunun TMK m. 3/II'den farklı bir düzenleme getirmeye çalıştığı şeklinde yorumlanamaz. TTK m. 354'e uygun bir şekilde kaleme alınan bu hüküm olmasaydı dahi, esas sözleşmenin ilanı üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldıracak nitelikte değildir. Ayrıca daha önce de ifade ettiğimiz üzere, şirket esas sözleşmesinde yer alan işletme konusunun geniş yorumlanması ile üçüncü kişi korunacaktır. Bunun yanında bir de hükmün lafzını TMK m.3/II'den farklı yorumlamaya gerek yoktur.

Bu noktada son olarak, şirketin işletme konusu dışında yapılan işlemlerle bağlı olmaktan kurtulması için üçüncü kişinin müspet vukufunu ispat etmesi gerektiğine ilişkin görüş de yerinde değildir. Zira hükümde bilmenin yanında bilinmesi gerektiğine de sonuç bağlanmıştır. Hükmün Yönerge ve TTK m. 539/II şeklinde anlaşılması halinde de dahi, müspet vukuf görüşü yerinde değildir. Her iki halde de kanun koyucu bilmenin yanında ikinci bir ihtimali de aramaktadır⁴⁶.

Daha önce de kısaca belirttiğimiz üzere, 371/II hükmünün devamında, şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, üçüncü kişinin kötüniyetinin ispatı açısından tek başına yeterli olmadığı belirtilmiştir⁴⁷. Gerekece de belirtildiği

44 Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 641, dpn. 676.

45 Kocayusufoğlu, s. 705.

46 Aydın, s. 155.

47 Benzer bir düzenleme TTK m. 539/II'de de mevcuttur. Buna göre, "tasfiyenin sadece tescil ve

üzere, söz konusu hüküm TTK m. 354'e uygun bir şekilde kaleme alınmıştır. Her ne kadar TTK m. 339/II-b'de işletme konusunun esas sözleşmede yer alması gerektiği düzenlenmiş olsa da, sicilin TTK m. 36 anlamında olumlu etkisini gösterecek hususları düzenleyen TTK m. 354'te işletme konusuna yer verilmemiştir. Dolayısıyla işletme konusunun ilan edilmiş olması halinde, üçüncü kişiler açısından sicilin olumlu etkisi söz konusu olmayacak, üçüncü kişilerin şirketin işletme konusunu bildiği kabul edilemeyecektir⁴⁸.

Bu noktada akla gelen bir diğer husus, ticaret unvanının ilan edilmiş olması sebebiyle üçüncü kişilerin işletme konusunu bildiğinin varsayılp sayılmayacağıdır. Zira anonim şirketlerin işletme konusu ticaret unvanlarında bulunmalıdır ve ticaret unvanı TTK m. 339/2-a uyarınca esas sözleşmede yer almalıdır. TTK m. 354'te, sicilin olumlu etkisini gösterdiği bir hal olarak ticaret unvanı da sayılmaktadır. Doktrinde hâkim olan ve bizim de katıldığımız fikre göre, ticaret unvanının tescil ve ilan edilmiş olması da tek başına üçüncü kişinin kötünietini ispat etmek için yeterli sayılmamalıdır⁴⁹. Zira aksi görüşün kabul edilmesi halinde, TTK m. 371/II'nin son cümlesi işlevsiz kalacaktır. Bu durum da *Kırca*'nın yerinde olarak belirttiği üzere, "bir kanun hükmünün, başka bir kanun hükmünü uygulanamaz yahut amaçsız ve işlevsiz kılacak bir biçimde yorumlanamayacağı ilkesine" aykırılık teşkil edecektir⁵⁰. Yine ticaret unvanının temel işlevi, taciri diğer tacirlerden ayırt etmektedir; yönetim organının görev ve yetki sınırlarını belirlemek şeklinde bir işlevi bulunmamaktadır⁵¹.

Doktrinde şirketle işlem yapan kişilerin genelde tacir olmaları sebebiyle ve tacirler de basiretli iş adamı gibi hareket etmekle yükümlü oldukları için, işlemin konu dışı olduğunu bilmediklerini ileri sürülemeyeceğine ilişkin bir görüş ileri sürülmüştür⁵². Kanaatimizce bu fikir yerinde değildir. Zira tacirlerin basiretli iş adamı gibi hareket yükümlülükleri onların iyiniyetli olamayacakları anlamına gelmez. Yalnızca tacirler açısından iyiniyet değerlendirilmesi yapılırken, basiretli iş adamı gibi hareket etmeleri gerektiği için, tacir olmayanlara

ilan edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli delil değildir."

48 Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 642; Tekinalp, Nr. 12-84.

49 Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 642; Kırca, *Ehliyet*, s. 72; Yıldız, *Hukuki Nitelik*, s. 126; Uzunallı, s. 115. Karşı görüş için bkz. Aynur Yongalık, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na (m. 124-133) Türk Ticaret Kanunu ile Karşılaştırmalı Bakış ve Değerlendirme" *BATİDER*, S1, 2010, s. 87. *Yongalık*'a göre, ticaret unvanının işletme konusu kapsamında üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırıcı etkisi vardır.

50 Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 642.

51 Uzunallı, s. 115; Yıldız, *Hukuki Nitelik*, s. 126; Kırca, *Ehliyet*, s. 72.

52 Metin Topçuoğlu, "Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler ve Sonuçları", *SDÜHFD*, C 2, S 2, 2012, s. 76. *Alper* de üçüncü kişinin tacir sıfatına sahip olması iyiniyetinin belirlenmesi açısından olumsuz etkiye sahip olduğunu ifade etmiştir. Bkz. *Alper*, s. 158.

göre daha ağır bir değerlendirme yapılır. Yani tacirin bilmesi gereken hususlar tespit edilirken kendisi ile aynı seviyede, benzer konuda faaliyet gösteren tedbirli bir tacir göz önünde tutulur⁵³.

Doktrinde yerinde olarak belirtildiği üzere, işlemin karşı tarafının kötünüyetini ispat etme yükümlülüğü, yalnızca işlemin karşı tarafının üçüncü kişiler olduğu hallerde söz konusu olmaktadır⁵⁴. Bu anlamda işlemin karşı tarafının anonim şirketin bir yöneticisi olması halinde, bu kişi, üçüncü kişi olarak anılamaz. İşlemin karşı tarafında yer alan yöneticinin, ayrıca işlemin şirketin işletme konusu dışında yer aldığı bildirildiğini ya da durumun gereklerine göre bilmesi gerektiğine ilişkin bir ispatın yapılmasına gerek yoktur⁵⁵. Bu halde işlemin karşı tarafından yer alan yönetici kötünüyetli olarak kabul edilmektedir⁵⁶.

2. Konu Dışı İşlemlerin Geçerliliğine İlişkin Doktrinde İleri Sürülen Görüşler

Şirket tarafından yapılan işlemin işletme konusu dışında olduğu ve üçüncü kişinin iyiniyetli olmadığı ispatlandıktan sonra, söz konusu işlemin geçerli olup olmadığına ilişkin doktrinde birçok fikir ileri sürülmüştür.

Bu kapsamda doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, ispatın yapılması halinde yetkisiz temsil hükümleri uygulanacaktır⁵⁷. Yetkisiz temsil hükümleri uygulanacağı için işleme icazet verilerek geçerli hale getirilebileceği ve bu icazeti vermeye yetkili organın da genel kurul olduğu ifade edilmektedir⁵⁸. Bu görüşe benzer nitelikteki bir görüşe göre, işletme konusu dışında bir işlemin yapılması halinde, işlem askıda geçerlidir ve şirket iptal hakkını kullanarak, üçüncü kişinin iyiniyetli olmadığını ispat etmek suretiyle işlemi geçersiz hale getirebilir⁵⁹. Yine bu görüşe göre, anonim şirketin işletme konusu dışında yapılan işlemin üçüncü kişi tarafından bilindiğinin yahut durumun şartlarına göre bilinmesi gerektiğinin ispat edememesi halinde, bu işlem askıda geçerli olmaktan çıkar ve geçerli hale gelir⁶⁰. Şirketin yetkisiz bir şekilde temsil edildiğini iddia etmeme veya yapılan işleme icazet verme hakları da vardır ve bu hallerde işlem

53 Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Muhammet Emin Bingöl, *Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Yükümlülüğü: Özellikle Tacirin Ücret ve Ceza Şartın İndirilmesini İsteyememesi*, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2018, s. 50 vd.

54 Yıldız, *Hukuki Nitelik*, s. 127; Uzunalli, s. 116.

55 İngiliz Companies Act 2006 SeC 41/2-b'ye göre, yalnızca şirketin yöneticisi değil, ayrıca bağlı bulunan şirketin yöneticileri ya da yöneticilerle herhangi bir şekilde ilişkisi olan kişiler de doğrudan kötünüyetli olarak kabul edilmektedir.

56 Yıldız, *Hukuki Nitelik*, s. 127.

57 Kırcı, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 643.

58 Kırcı, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 643.

59 Yıldız, *Hukuki Nitelik*, s. 128-129.

60 Yıldız, *Hukuki Nitelik*, s. 129.

şirket açısından artık geçerlidir. İşlemi icazete yetkili organ ise genel kuruldur.

İşletme konusu dışında yapılan işlemin geçerliliğine ilişkin ileri sürülen bir diğer görüşe göre, işlemle bağlı olmama hakkı şirkete ait olduğu için ilk bakışta işlemin askıda geçersiz olacağı sonucu çıkacak olsa da bu halde, askıda geçersizlik değil, hükmün lafzından da anlaşılacağı üzere, işlemle bağlı olunmadığı şirket tarafından ileri sürülene kadar, işlemle bağlı olma durumu söz konusudur. Şirket tarafından üçüncü kişinin kötüniyetinin ispatlanması halinde artık şirketin işlemle bağlı olmayacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu halde tıpkı irade sakatlığı hallerinde olduğu gibi, iptal kabiliyeti yaptırımı söz konusudur⁶¹.

Bu hususta ileri sürülen bir başka görüşe göre, TTK m. 371/II hükmünde gerçek olmayan hukuki görünüşe bir sonuç bağlandığı için, işlem askıda geçerli değil, doğrudan geçerlidir⁶². İyiniyetin karine olarak var olduğunun kabul edilmesi yalnızca ispat hukuku açısından bir sonuç doğurmaktayken; maddi hukuk açısından bozulabilir geçerlilik sonucu doğurmamaktadır. Dolayısıyla üçüncü kişinin iyiniyetli olması halinde, işlem geçerlidir. Daha sonra iyiniyet karinesi şirket tarafından çürütülmüşse, artık işlemin yapılış anından itibaren askıda hükümsüz olduğundan bahsedilmesi gerekir. Şirket tarafından yapılan işleme onay verilmemesi halinde, artık söz konusu işlem en baştan itibaren geçersiz hâle gelir⁶³.

Doktrinde konu dışı işlemlerin geçerliliğine ilişkin ileri sürülen son görüş ise, TTK m. 371/II hükmünün temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının özel bir görünümü olduğu yönündedir⁶⁴. Bu görüşe göre, konu dışı işlemler kural olarak şirketi bağladığı için, temsilci üçüncü kişilere karşı sınırsız bir temsil yetkisiyle donatılmıştır. Buna karşılık temsilci, pay sahiplerinin iç ilişkide belirleyip esas sözleşmeye yazdığı işletme konusu sınırına riayet etmemektedir. Esas sözleşmede işletme konusunun belirlenmesi zorunluluğu getirilerek şirketin menfaatinin sınırları belirlenmiştir. Esas sözleşmeyle sınırları çizilen işletme konusuna temsilciler tarafından uyulmaması halinde, şirketin menfaatinin zedelendiği kabul edilmiştir. Bu yüzden dış ilişkide çizilen temsil yetkisi aşılarak kötüye kullanılmıştır⁶⁵. Bu görüşü savunan yazarlara göre, şirketi temsile yetkili kişilerin dış temsil yetkisi sınırsız olarak belirlendiği için, yetkisiz tem-

61 Hüseyin Turanlı, "Yeni TTK ve Ultra Vires İlkesi", *REGESTA*, C2, S 3, 2012, s. 70.

62 Hüseyin Hatemi, "Ultra Vires Kuramı ve Türk Hukuku", *Ersin Çamoğlu'na Armağan*, İstanbul, 2013, s. 332; Alper, s. 167.

63 Hatemi, s. 333; Alper, s. 167.

64 Uzunallı, s. 125; Aydın, s. 158.

65 Uzunallı, s. 125; Aydın, s. 158.

sil hükümlerinden bahsedilmesi söz konusu olamaz⁶⁶. Yine yetkisiz temsilin varlığından bahsedildikten sonra, askıda geçerlilik yaptırımının savunulması da yerinde değildir. Zira yetkisiz temsilin söz konusu olduğu hallerde, işlem askıda hükümsüzdür⁶⁷. Oysa söz konusu düzenlemede işlem geçerlidir yani bozulabilir geçerlilik hali söz konusudur. Düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, şirketle üçüncü kişi arasında işlemin iptaline ilişkin bir yargılama faaliyetine ihtiyaç olduğu ve söz konusu yargılama faaliyeti sonucunda işlemin iptali söz konusu olacaktır⁶⁸. Yine bu görüşe göre, işleme daha sonradan genel kurul tarafından icazet verilmesi de mümkün kabul edilmemelidir⁶⁹.

3. Değerlendirme ve Görüşümüz

Yukarıda kısaca şirketi temsile yetkili kişilerin üçüncü kişilerle işletme konusu dışında işlem yapmış olması ve şirket tarafından üçüncü kişinin işlemin konu dışı olduğunu bildiği veya durumun gereğine göre bilmesi gerektiğinin ispat edilmesi halinde, söz konusu işlemin hukuki niteliğine ilişkin görüşlere yer verildi. Kanaatimizce işletme konusu dışında bir işlem yapılmış olması halinde, *“temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar”* ifadesinden de anlaşılacağı üzere, söz konusu işlem geçerlidir. Temsilciler açısından kanun koyucu bir iyiniyet karinesi öngörmüştür ki bu karine de, hukuki görünüşe haklı güvenin korunmasıdır. Bu karine çürütülmeden işlem geçerli bir işlem olarak tüm hüküm ve sonuçlarını doğurur. Dolayısıyla kanun koyucu tarafından öngörülen karine, işlemin geçerliliğine ilişkindir⁷⁰.

Bu kapsamda yetkisiz temsil ve bu bağlamda askıda hükümsüzlük görüşlerine katılmamızın sebebi, *Uzunallı*'nın da yerinde olarak belirttiği gibi, konu dışı işlem halinde yetkisiz temsilden bahsedilemeyecek olmasıdır⁷¹. Zira *ultra vires* ilkesinin terk edilmesiyle birlikte şirketi temsile yetkili kişilerin dış temsilde sınırsız bir temsil yetkisine sahip oldukları daha önce de belirtilmişti. Oysa yetkisiz temsil, temsilcinin dış temsil yetkisini aştığı ya da herhangi bir temsil yetkisinin var olmadığı hallerde söz konusu olmaktadır. Bu görüşe benzer bir şekilde, söz konusu konu dışı işlemin yapıldığı üçüncü kişinin kötüniyetinin ispat edilmesinden sonra yetkisiz temsil hükümlerinin söz konusu olacağı ve bunun sonucunda da askıda hükümlülük yaptırımının gündeme

66 Uzunallı, s. 125.

67 Aydın, s. 159.

68 Aydın, s. 159.

69 Detaylı bilgi için bkz. Uzunallı, s. 125; Aydın, s. 159-160.

70 Bkz. Alper, s. 166.

71 Uzunallı, s. 125.

geleceğini ifade eden görüşe de katılamamaktayız. Her ne kadar söz konusu işlemin yetkisiz temsil hükümlerine tabi olacağını düşünmesek de, bir an için yetkisiz temsil halinin söz konusu olduğu kabul edilse bile, işlemin askıda hükümlü değil askıda hükümsüz olarak kabul edilmesi gerekmektedir⁷².

Doktrinde şirketi temsile yetkili kişiler tarafından yapılan konu dışı işlemin tıpkı irade sakatlığı hallerinde olduğu gibi bozulabilir geçerli olduğu görüşüne de, *Hatemi*'nin de belirttiği üzere, iyiniyetin karine olarak kabul edilmesi ispat hukuku açısından bir sonuç doğurmaktadır; yoksa iyiniyet maddi hukuk açısından bozulabilir geçerlilik hali meydana getirmeyecektir⁷³. Bu noktada işlemin bozulabilir geçerli değil de; doğrudan geçerli olduğunu kabul etmemizin sebebi, kanun koyucunun gerçek olmayan hukuki görünüme sonuç bağlamasıdır. Her ne kadar söz konusu görüş, irade sakatlığı halleri açısından bozulabilir geçerliliğin söz konusu olduğunu ifade etmiş olsa da irade sakatlığı hallerinde TBK m. 39'dan açıkça anlaşılacağı üzere, düzelebilir hükümsüzlük söz konusudur. Buna karşılık TBK m.28'de bozulabilir geçerlilik hali olarak aşırı yararlanma düzenlenmiştir. Kanun koyucu aşırı yararlanma halinde, işlemin geçersiz hale getirilebilmesi için bir süre öngörmüştür. Ancak TTK m. 371/II'de bu şekilde bir süre de öngörülmemiştir⁷⁴.

Doktrinde bu hususta ileri sürülen son görüş olan TTK m. 371/II'nin temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının bir görünümü olduğuna ilişkin görüşe de katılmamaktayız⁷⁵. İlk olarak belirtmek gerekir ki, kanaatimizce temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından bahsedilebilmesi için, iç temsil yetkisinin sınırları içerisinde temsil yetkisinin kötüye kullanılması gerekmektedir. Esas sözleşme ile şirketi temsile yetkili kimselerin iç temsil yetkisinin sınırları ise, işletme konusu ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından bahsedilebilmesi için temsilci, pay sahipleri tarafından verilen temsil yetkisinin kapsamında hareket etmeli ve fakat bu yetkiyi kötüye kullanmalıdır. Ancak TTK m. 371/II'de temsilciler pay sahipleri tarafından kendilerine verilen temsil yetkisini aşmaktadır. Bu noktada iç temsil yetkisi aşıldığı için yetkisiz temsil hükümlerin uygulanması gerektiği gündeme gelebilir. Ancak daha önce de belirttiğimiz üzere, 371/II'nin ilk cümlesinden de anlaşılacağı üzere, yetkisiz temsilden bahsedilebilmesi için dış temsil yetkisinin de aşılması gerekmektedir. Yine bu görüş tarafından ifade edilen, "*kanun koyucu tarafın-*

72 Bu yönde bkz. Aydın, s. 159.

73 Hatemi, s. 332.

74 Süre öngörülmemesinin bir eksiklik olduğu yönünde bkz. Kendigelen, İlk Tespitler, s. 263.

75 Bu görüşü savunanlardan *Aydın*, konu dışı işlem açısından bozulabilir geçerlilik halinin söz konusu olduğunu ifade ettikten sonra, söz konusu TTK m. 371/II hükmünün temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının özel bir hali olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Aydın, s. 159-160.

dan dış ilişkide çizilen temsil yetkisi aşılarak kötüye kullanılmıştır” ifadesi de kanaatimizce yerinde değildir⁷⁶. Zira kanun koyucu tarafından, anonim şirketi temsile yetkili olanların dış temsil yetkisinin sınırsız olarak belirlendiği ifade edildikten sonra, dış ilişkide temsil yetkisinin bir sınırı olduğunu ifade etmek yerinde değildir. Ayrıca dış ilişkideki temsil yetkisinin aşılması halinde, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından değil, yetkisiz temsilden bahsedilmesi gerekmektedir. Tekrar ifade edilmelidir ki, temsil yetkisinin kötüye kullanılması dürüstlük kuralından kaynaklanmaktadır⁷⁷ ve temelde temsilcinin temsil olunan tarafından kendisine verilen yetki kapsamında hareket etmesine rağmen, söz konusu yetkiyi kötüye kullandığı hallerde söz konusu olmaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki *Hatemi*'nin, işlemin geçerliliğine ilişkin kararının çürütülmesinden sonra işlemin askıda hükümsüz olacağını ve şirketin bu işleme daha sonradan icazet verebileceğine ilişkin görüşüne katılmamaktayız⁷⁸. Şirket karineyi çürüterek işleme bağlı olmamak için dava açıp, üçüncü kişinin kötünietini ispatladıktan sonra, söz konusu işlemde bağlı olmaktan artık kurtulmuş olur. Daha sonra bu işleme tekrar icazet verebileceği şeklindeki düşünce kanaatimizce yerinde kabul edilmemelidir⁷⁹. Kanun koyucu tarafından oluşturulan hukuki görünüş ortadan kaldırıldıktan sonra, yani işlem geçersiz hale getirildikten sonra, bu işleme artık icazet vermek söz konusu olmamalıdır. Yine icazet verilmesi ve icazeti verecek organın genel kurul olarak belirlenmesi TTK sistematığına uygun değildir. İlk olarak, genel kurul TTK 408/I'de de açıkça ifade edildiği üzere, kanunda ve esas sözleşmede açıkça belirtilen hususlarda yalnızca karar alabilecektir. Bu anlamda söz konusu icazete ilişkin herhangi bir kanun hükmü mevcut değildir. Yine icazete ilişkin bir esas sözleşme hükmünün de öngörülmesi TTK m. 340 karşısında mümkün görünmemektedir. İkinci olarak, icazete ilişkin bir genel kurul kararının alınabileceğinin kabulü halinde, söz konusu karar, işletme konusu esas sözleşmede yer aldığı için, esas sözleşmeye aykırılık gerekçesiyle iptal edilebilecektir⁸⁰.

Sonuç

Gerek TTK m. 371/II hükmünde geçen ifade gerekse TTK m. 539/II ve Yönerge'de geçen ifadeler TMK m. 3/II'e uygun bir şekilde anlaşılmalıdır. Zira temsile ilişkin genel hükümlerde yer alan temsil yetkisinin sona ermesine ilişkin TBK m. 45'te açıkça “bilmeme” ifadesi geçmesine rağmen, doktrinde haklı

76 Bkz. Uzunallı, s. 124.

77 TMK m. 2/II kıyas yoluyla uygulanacaktır. Zira temsil yetkisi bir hak değildir. Bkz. Kocayusufoğlu, s. 751.

78 Bu yönde bkz. Aydın, s. 159.

79 Bkz. Aydın, s. 159.

80 Aynı yönde bkz. Aydın, s. 159-160.

olarak TMK m. 3/II hükmünün uygulanması gerektiği, TMK m. 3/II hükümünden ayrılmak için haklı bir gerekçe olmadığı ifade edilmiştir. Söz konusu TTK m. 371/II hükmü de temsile ilişkin bir hüküm olduğu için genel hükümlere uygun bir yorum yapmak gerekmektedir. Yine hükümde geçen “bilme veya durumun gereklerinden bilebilecek olma” ifadesi TMK m. 3/II hükmüne çok benzemektedir. Durumun gereklerinden ifadesinin aslında “gerekli özeni göstermeyen kimse” ifadesini de içinde barındıran bir niteliğe sahip olduğu kabul edilmelidir. Zira kanun koyucunun TMK m. 3/II hükmüne bu kadar benzer ifadeler kullanıp; TMK m. 3/II’den farklı bir durum ortaya çıkarmaya çalıştığını ifade etmek kanaatimizce yerinde değildir.

İşletme konusu dışında bir işlem yapılmış olması halinde, “*temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar*” ifadesinden de anlaşılacağı üzere, söz konusu işlem geçerlidir. Temsilciler açısından kanun koyucu bir iyiniyet karinesi öngörmüştür ki bu karine de, hukuki görünüşe haklı güvenin korunmasıdır. Bu karine çürütülmeden işlem geçerli bir işlem olarak tüm hüküm ve sonuçlarını doğurur. Dolayısıyla kanun koyucu tarafından öngörülen karine, işlemin geçerliliğine ilişkindir.

Şirket karineyi çürüterek işlemle bağlı olmamak için dava açıp, üçüncü kişinin kötünüyetini ispatladıktan sonra, söz konusu işlemde bağlı olmaktan artık kurtulmuş olur. Daha sonra bu işleme tekrar icazet verebileceği şeklindeki düşünce kanaatimizce yerinde kabul edilmemelidir. Kanun koyucu tarafından oluşturulan hukuki görünüş ortadan kaldırıldıktan sonra, yani işlem geçersiz hale getirildikten sonra, bu işleme artık icazet vermek söz konusu olmamalıdır. Yine icazet verilmesi ve icazeti verecek organın genel kurul olarak belirlenmesi TTK sistematığına uygun değildir. İlk olarak, genel kurul TTK 408/I’de de açıkça ifade edildiği üzere, kanunda ve esas sözleşmede açıkça belirtilen hususlarda yalnızca karar alabilecektir. Bu anlamda söz konusu icazete ilişkin herhangi bir kanun hükmü mevcut değildir. Yine icazete ilişkin bir esas sözleşme hükmünün de öngörülmesi TTK m. 340 karşısında mümkün görünmemektedir. İkinci olarak, icazete ilişkin bir genel kurul kararının alınabileceğinin kabulü halinde, söz konusu karar, işletme konusu esas sözleşmede yer aldığı için, esas sözleşmeye aykırılık gerekçesiyle iptal edilebilecektir.

KAYNAKLAR

- Aküinal, Teoman: *Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler*, 2. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 1995.
- Akyazan, Sıtkı: “Türk Ticaret Kanununun 137. Maddesinin Anlamı ve Kapsamı Üzerine Bir İnceleme”, *BATİDER*, C 7, S 4, 1974.
- Alper, Gizem: *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013.
- Ataay, Aytakin: *Medeni Hukukun Genel Teorisi*, 2. Baskı, İstanbul, 1971.
- Aydın, Alihan: “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırları Ve Temsil Yetkisinin/Gücünün Kötüye Kullanılması Sorunu”, *BATİDER*, C XXX, S 1, 2014.
- Aydoğan, Fatih: *Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005.
- Bahtiyar, Mehmet: *Ortaklıklar Hukuku*, 8. Baskı, İstanbul, 2017.
- Bingöl, Muhammet Emin: *Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Yükümlülüğü: Özellikle Tacirin Ücret ve Ceza Şartın İndirilmesini İsteyememesi*, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2018.
- Dural, Mustafa; Ögüz, Tufan: *Kişiler Hukuku*, 13. Baskı, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2013.
- Hacımahmutoğlu, Sibel: *Anonim Ortaklıkta Ultra Vires Doktrini ve Ortaklığı Bağlamaya Yetkili Organın Yetkilerinin Sınırlanmaması*, Ankara, BTHAE Yayınları, 2016.
- Hatemi, Hüseyin: “Ultra Vires Kuramı ve Türk Hukuku”, *Ersin Çamoğlu’na Armağan*, İstanbul, 2013.
- İmregün, Oğuz: *Anonim Ortaklıklar*, 4. Baskı, İstanbul, 1989.
- Kendigelen, Abuzer: “Avrupa Birliği Konseyi’nin Şirketler Hukukuna İlişkin 9 Mart 1968 Tarihli Birinci Yönergesi”, *Makalelerim, Cilt I: 1986-2001*, İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2006.
- Kendigelen, Abuzer: *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, İstanbul, 12 Levha Yayıncılık, 2016.
- Kırca, İsmail; Şehirali Çelik, Feyzan Hayal; Manavgat, Çağlar: *Anonim Şirketler Hukuku, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Cilt 1*, Ankara, 2013.
- Kırca, İsmail: “Bankacılık İşlemleri-Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırlandırılması”, *Banka Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar*, Ankara 2007.
- Kocayusufoğlu, Necip: *Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme*, 7. Baskı, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2017.
- Oğuzman, M. Kemal; Seliçi, Özer; Oktay Özdemir, Saibe: *Kişiler Hukuku*, 16. Baskı, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2016.
- Özsunay, Ergun: *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, 4. Baskı, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Öztan, Bilge: *Tüzel Kişiler*, Ankara, Turhan Kitapevi, 1994.
- Serozan, Rona: *Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku*, 7. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017.
- Tekinalp, Ünal: *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, Nr. 12-84.

- Topçuoğlu, Metin: “Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler ve Sonuçları”, *SDÜHFD*, C 2, S 2, 2012.
- Turanlı, Hüseyin: “Yeni TTK ve Ultra Vires İlkesi”, *REGESTA*, C2, S 3, 2012.
- Uzunallı, Sevilay: *Anonim Şirket İşletme Konusu*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013.
- Ülgen, Hüseyin: “Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti”, *Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan*, İstanbul, 2000.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet: *Türk Medeni Hukuku Cilt I-Şahsın Hukuku*, 6. Baskı, İstanbul, Nurgök Matbaası, 1963.
- Yıldız, Burçak: “Şirketlerin Ehliyetine İlişkin Özellik Arz Eden Bazı Hukuki İşlemler ve Sözleşmeler”, *ABD*, S 2, 2006.
- Yıldız, Burçak: “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği”, *BATİDER*, C 28, S 3, 2011.
- Yongalık, Aynur: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na (m. 124-133) Türk Ticaret Kanunu ile Karşılaştırmalı Bakış ve Değerlendirme” *BATİDER*, S 1, 2010.

ÖZ

TTK m. 371/II hükmünde kural olarak konu dışı işlemle şirketin bağlı olduğu hüküm altına alındıktan sonra, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilmesi halinde, şirketin işlemle bağlı olmaktan kurtulabileceği hüküm altına alınmıştır. Gerek TTK m. 371/II hükmünde geçen ifade gerekse TTK m. 539/II ve Yönerge’de geçen ifadeler TMK m. 3/II’e uygun bir şekilde anlaşılmalıdır.

İşletme konusu dışında bir işlem yapılmış olması halinde, temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar ifadesinden de anlaşılacağı üzere, söz konusu işlem geçerlidir.

Şirket karineyi çürüterek işlemle bağlı olmamak için dava açıp, üçüncü kişinin kötüniyetini ispatladıktan sonra, söz konusu işlemde bağlı olmaktan artık kurtulmuş olur. Daha sonra bu işleme tekrar icazet verebileceği şeklindeki düşünce kanaatimizce yerinde kabul edilmemelidir.

Anahtar kelimeler: anonim şirket, konu dışı işlem, ultra vires, yetkisiz temsil, iyiniyet

